

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 29/2 08 om perspektiv- og handlingsplan for ligestilling.

(Redegørelse nr. R 3).

Ligestillingsministeren (Karen Jespersen):

INDLEDNING

Danmark er mulighedernes samfund. Borgere i Danmark er lykkeligere og har mere tillid til hinanden end i de fleste andre lande. Det er blandt andet fordi, vi har en så høj grad af ligestilling og lige muligheder. Og vi er et rigt og velfungerende samfund. Ligestilling og muligheden for at kombinere et arbejdsliv med et familieliv er en af forklaringerne på, at vi klarer os så godt. Vi har altså et stærkt udgangspunkt for at skabe et Danmark med endnu bedre muligheder for kvinder og mænd.

Jeg ser en række ligestillingsudfordringer i de kommende år. Nogle er de samme som tidligere, og nogle er nye. Der er stadig mange gammeldags opfattelser af, hvad kvinder og mænd kan og bør. Kvinder og mænd skal have lige muligheder for at bruge deres evner og talenter. Gammeldags kønsrollemønstre må ikke være en forhindring. Og der er behov for at nedbryde kønsbestemte barrierer for integrationen for at undgå opsplnitning i Danmark.

Det er en særlig udfordring, at mange kvinder med indvandrerbaggrund ikke er på arbejdsmarkedet. Kvinder med indvandrerbaggrund skal kende deres rettigheder og inspireres til at komme i gang med uddannelse og job, hvis vi vil undgå, at der skabes en ny ulighed i Danmark. Det er vigtigt, at vi holder fokus og fremdrift på dette område, så vi kan blive ved med at være et lykkeligt, tillidsfuldt folk, hvor alle kvinder og mænd har mulighed for at udfolde og udvikle sig frit.

Regeringen ønsker, at staten går foran i arbejdet med at fremme ligestilling. Ligestilling skal være en mere synlig del af regeringens forskellige politikker. Udover de lovpligtige ligestillingsredegørelser er statens institutioner derfor som noget nyt i år blevet bedt om at sætte mål for arbejdet med at fremme ligestilling på deres ressortområde. Ministeriernes initiativer vil du kunne se eksempler på i denne handlingsplan, dér hvor jeg mener, de bedst belyser det overordnede tema. Det er altid en god idé, når det handler om ligestilling, at sætte konkrete mål. Så sker der noget. Det sker ikke fra dag til dag, men regeringen skubber på, og som minister for ligestilling følger jeg op på statens målsætninger. I 2008 tager jeg udgangspunkt i tre overordnede principper:

- Ligestilling er en grundlæggende værdi i Danmark – det skal vi værne om
- Ligestilling er drivkraft for velfærden – det skal vi vise og udbrede
- Ligestilling er for alle – fra top til bund i samfundet

LIGESTILLING ER EN GRUNDLÆGGENDE VÆRDI – DET SKAL VI VÆRNE OM

Ligestilling er en grundlæggende værdi i Danmark, og det skal det blive ved med at være. Det er med til at sikre sammenhængskraften i samfundet, og det er en af grundpillerne i en velfungerende velfærdsstat som den danske. Man kan aldrig tage ligestilling for givet. Derfor er vi nødt til at oplyse om og undervise i ligestilling og grundlæggende rettigheder. Både blandt danske drenge og piger og blandt de drenge og piger med indvandrerbaggrund der skal leve og bo i Danmark.

Mål for minister for ligestilling

- Der skal gøres en indsats for at nuancere pigers og drenges opfattelser af, hvad de to køn kan, skal og bør. Drengene og piger helt ned i børnehævealderen skal lege og lære om kønsroller og ligestilling.
- De kønsbestemte barrierer for integration skal nedbrydes, og flere danskere med indvandrerbaggrund skal opleve ligestilling.
- Partiforeninger skal inspireres til at sætte gang i en målrettet indsats for at få flere kvinder på listerne til det kommende kommunalvalg.

Kvinder i politik

I år er det 100 år siden, at kvinder fik valgret til kommunalvalg i Danmark. Det skal fejres, ligesom det er en god anledning til at sætte fokus på kvinders repræsentation til det næste kommunalvalg i 2009. Der er alt for få kvinder på listerne til kommunalvalg. Det er ærgerligt for demokratiet og for de politiske løsninger. Det gælder i politik såvel som i erhvervslivet, at beslutninger truffet på et repræsentativt grundlag giver større sandsynlighed for succes end beslutninger truffet udelukkende af det ene køn. Kommunerne skal jo levere ydelser til borgere af begge køn. Og statistikken viser, at når kvinderne er på listerne, så bliver de også valgt. Vi skal ikke gennemtvinge ligestilling med kvoter, men i stedet fremme de varige løsninger.

Minister for ligestilling vil derfor revidere og genudsende en publikation med gode råd og tjeklister til partiforeningerne og byrådene om, hvordan de kan få flere kvinder på opstillingslisterne, og hvad man kan gøre for, at det kommunalpolitiske arbejde bliver mere tilgængeligt for både kvinder og mænd. Kvinder skal også selv turde tage springet ind i politik. Derfor vil publikationen også indeholde vejledning og gode råd til kvinder, der overvejer at stille op, eller som partiforeningerne opfordrer til at stille op.

Kønsroller

Minister for ligestilling har fået udarbejdet en børnebog og et inspirationsmateriale om kønsroller og ligestilling til børnehævepædagoger. Materialet vil blive udbredt i 2008 for at gøre alle pædagoger bevidste om, at det kan have store konsekvenser for det enkelte barn, hvis køn bliver en spændetrøje for, hvad der forventes af barnet. På kort sigt er målet at styrke pædagogernes fokus omkring problemet. De skal blive klar over, hvordan deres adfærd overfor børnene kan være med til at begrænse/udvide pigers og drenges udfoldelsesrum. På lang sigt er målet, at få pædagogerne til aktivt at indarbejde ligestilling som et pædagogisk værktøj, for at kunne tilbyde både drenge og piger et bredere spektrum af tilbud og muligheder.

De sidste par års indsats på området har vist, at unge mennesker, både drenge og piger, gerne vil diskutere ligestilling. De har en mening om tingene, og de ser måske lidt anderledes på udfordringer og muligheder end de ældre generationer. I 2008 vil minister for ligestilling derfor nedsætte et ungepanel. Ungepanelet skal give feedback på ministerens initiativer for at fremme ligestilling blandt børn og unge og komme med forslag til, hvordan det kan gøres endnu bedre.

Regeringen vil i 2008 foretage en kortlægning af, hvilke barrierer der er for, at særligt kvinder med indvandrerbaggrund kan opnå ligestilling, og hvad der kan gøres for at nedbryde disse. I 2007 udarbejdede Det Nationale Forskningscenter for Velfærd en rapport for minister for ligestilling om manderoller og maskulinitet blandt mænd med indvandrerbaggrund. Rapporten viste, at magtfordelingen har ændret sig i mange indvandrerhjem, fordi kvinderne har fået egen indkomst, uddannelse og job. For nogle mænd betyder det et tab af status, der er svært at leve med. Især hvis de selv er arbejdsløse. Rapporten bekræfter, at den sociale kontrol er stærk i nogle indvandrerfamilier. Mænd med indvandrerbaggrund skal selv være parate til at skabe forandring, så både de og deres familie kan leve et godt liv her i landet. Derfor er der brug for en fortsat indsats på området, for debat og oplysning om ligestilling, rettigheder, børneopdragelse og værdier i familien

og samfundet.

Minister for ligestilling er desuden sammen med Integrationsministeriet, Velfærdsministeriet, Beskæftigelsesministeriet og Undervisningsministeriet ansvarlig for implementeringen af »Regeringens handlingsplan for at nedbryde kønsbestemte barrierer til uddannelse, arbejde og foreningslivet blandt kvinder og mænd med anden etnisk baggrund end dansk«. Bl.a. gennemføres i 2008 en debatrække om manderoller for mænd med indvandrerbaggrund. Som opfølgning på de sidste års holdningsbearbejdende kampagne på sprogskoler landet over om kønsbestemte fordomme og kønsroller i familier, udarbejdes der også i 2008 et undervisningsmateriale om ligestilling og kvinders rettigheder, som sprogskolerne kan bruge fremover. Integrationsministeriet tager løbende en lang række konkrete initiativer i form af bl.a. holdningsbearbejdning og debat- og dialogaktiviteter for at nedbryde kønsbestemte barrierer for integration, ligesom ministeriet finansierer forskning, konferencer, netværk og rådgivning.

Det lige og frie valg hele livet

Minister for ligestilling har fået udarbejdet en børnebog til børnene og en inspirationsguide til pædagoger i børnehaver. Med guiden som baggrund og børnebogen som værktøj er det hensigten at få voksne og børn til f.eks. at diskutere forventninger til hvad piger og drenge typisk skal lege og ikke lege. Ofte er det med til at begrænse børns udfoldelsesmuligheder, og har dermed vidtrækkende konsekvenser for deres valg senere hen i livet i forbindelse med eksempelvis uddannelse, job, karriere og partner.

Piger skal ikke automatisk sættes til at lege med perler, mens drenge slås i puderummet. Derfor skal der sættes tidligt ind. Materialet vil i marts 2008 blive sendt ud til samtlige børnehaver i landet og til organisationer og andre, der arbejder med mindre børn.

MINISTERIERNES LIGESTILLINGSMÅL

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration

- Der skal flere danskere med indvandrerbaggrund i arbejde.
- Frafaldet blandt mænd med indvandrerbaggrund på ungdomsuddannelserne skal mindskes.
- Deltagelsen blandt kvinder med indvandrerbaggrund skal øges i forhold til foreninger, organisationer, politisk deltagelse mv.
- Der skal tages initiativer til at oplyse og indgå i dialog om ligestilling mellem kønnene i forhold til andre centrale temaer, bl.a. i forhold til valg af ægtefælle, arbejde i hjemmet, børneopdragelse, seksuel ligestilling mv.

Undervisningsministeriet

- Indsatsen for at undgå frafald på uddannelserne skal styrkes både i forhold til kvinder og mænd.
- Flere piger skal blive interesserede i naturvidenskabelige fag (biologi, fysik, kemi, matematik og naturgeografi) i de gymnasiale uddannelser.
- Flere piger skal inspireres til at blive iværksættere.
- Alle undervisere og vejledere på ressortområdet skal have viden om, hvordan de modvirker kønsopdelte uddannelsesvalg.

Kulturministeriet

- Ligestillingsproblematikker i forhold til ministerområdet skal synliggøres.
- Der skal udvikles og kvalificeres metoder til identifikation af relevante ligestillingsproblematikker på ministerområdet.
- Der skal igangsættes konkrete initiativer i bestræbelserne på at undgå en utilsigtet favorisering af

det ene køn. Kulturministeriet arbejder i 2007-2008 særligt med kønsaspektet på idrætsområdet eksempelvis gennem udviklingsaftaler med idrættens hovedorganisationer, statistik på kulturområdet, ved eksempelvis at formidle talmateriale relateret til personer kønsopdelt, lovforslag, ved eksempelvis at undersøge lovforslagets eventuelle virkning for hhv. kvinder og mænd og resultatkontrakter, ved at åbne mulighed for at inddrage kønsaspektet i kulturinstitutionernes arbejde med publikumsgrupper og målgrupper.

LIGESTILLING ER DRIVKRAFT FOR VELFÆRD – DET SKAL VI VISE OG UDBREDE

Ligesom ligestilling er med til at sikre sammenhængskraften i samfundet, så er ligestilling og lige muligheder også en vigtig forudsætning for den sunde danske økonomi. Danmark er et af de lande i verden med flest kvinder i uddannelse og på arbejdsmarkedet, og kvinder og mænd har mulighed for at kombinere arbejdsliv og familieliv, fordi vi har gode barselsorlovsmuligheder, barselsfonde, pasningsgaranti og daginstitutioner til alle børn.

Mål for minister for ligestilling

- Flere piger skal inspireres til at vælge naturfag og IT, og flere drenge skal inspireres til at vælge social-, sundheds-, pædagog- og lærerfag.
- Der skal flere kvinder i ledelse, og virksomheder skal selv arbejde målrettet for at få flere kvinder i ledelsen.
- Det offentlige skal gå foran. Ligestilling skal indarbejdes i centrale dele af de enkelte ministeriers ressortområder og i relevante større tværministerielle opgaver. Ministerierne skal formulere ligestillingspolitikker og konkrete ligestillingspolitiske målsætninger på deres eget område, og der skal afsættes ressourcer og opbygges kompetencer til at arbejde professionelt med kønsmæssige problemstillinger og ligestillingsmæssige udfordringer.

Kvinder i ledelse

Det kønsopdelte arbejdsmarked viser sig også ved, at der er meget få kvinder i topledelse. Derfor tog minister for ligestilling i 2007 initiativ til at udarbejde et Charter for kvinder i ledelse sammen med ti virksomheder fra både den private og den offentlige sektor. De virksomheder der tilslutter sig forpligter sig til selv at sætte nogle konkrete mål for, hvordan de vil få flere kvinder i ledelse. Mindst 100 virksomheder skal i 2010 have underskrevet charteret. Minister for ligestilling vil støtte de deltagende virksomheder med viden og netværk, der bliver etableret en kvalitetskontrol og en hjemmeside, som gør det muligt at følge med i resultaterne. Charteret bliver offentliggjort i marts 2008. I september 2007 søsatte Personalestyrelsen og Ligestillingsafdelingen sammen en mentorordning for at få flere kvindelige ledere i staten og den private sektor. Ordningen skal være med til at få flere kvinder til top i ledelseshierarkiet og samtidig styrke udvekslingen af tanker og ideer mellem den statslige og private sektor. I alt 52 ledere fra de to sektorer deltog i ordningen. Halvdelen af lederne er topledere. De fungerer som mentorer for den anden halvdel af deltagerne, som består af kvindelige ledere med færre års ledelseserfaring. Blandt mentorerne er både mænd og kvinder. Der er tale om et tidsbegrænset udviklingsprojekt, som ikke giver de kvindelige mentees nogen automatisk fortrinnsret til topledelsestillinger.

I 2007 tog ligestillingsministeren og Dansk Industri i fællesskab initiativ til at oprette et ambassadørkorps for kvinder i ledelse. Korpsset består af 10 fremtrædende danske topchefer, der fungerer som spydspidser i kampen for at få flere kvinder ind i ledelse og bestyrelser i offentlige og private virksomheder. Ambassadørkorpsset skal gå forrest med nye og anderledes initiativer ude på arbejdspladserne, men også markere sig i debatten om kvinder i ledelse.

De ti ligestillingsambassadører

- Jesper Helsø, Forsvaret
- Hanne Bech Hansen, Politiet
- Michael Dithmer, Økonomi- og Erhvervsministeriet
- Susanne Larsen, SAS
- Jørgen Vig Knudstorp, Lego
- Lars Mikkjelgaard, IBM
- Jørgen Lindegaard, ISS
- Birgit W. Nørgaard, Grontmij/Carl Bro
- Jacqueline Friis-Mikkelsen, Unique Models
- Anders Eldrup, Dong

Køn, innovation og arbejdsmarked

Danmark skal i front og nå målet om at være et af verdens førende vækst-, viden- og iværksættersamfund. Nye tal fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen viser, at virksomheder, hvor der er både kvinder og mænd ansat på alle niveauer, har mere end dobbelt så stor sandsynlighed for at være innovative, som virksomheder hvor der er en stor overvægt af det ene køn. Det er en udfordring for Danmark, for det danske arbejdsmarked er meget kønsopdelt. Det vil sige, at der er mange kvinder i eksempelvis social- og sundhedssektoren, og mange mænd i eksempelvis byggebranchen og IT-branchen.

Derfor er det vigtigt at sikre et rekrutteringsgrundlag, hvor alle talenter kommer i spil. Piger og drenge skal have øjnene op for de mange forskellige muligheder for uddannelse og arbejde og ikke vælge efter traditionelle kønsstereotyper eller efter, hvad de tror, omgivelserne forventer, at en dreng eller pige kan og bør. Derfor genudsender minister for ligestilling i 2008 det elektroniske vejledningsmateriale www.lige-frem.dk til lærere, forældre, vejledere og elever. Materialet har de to foregående år med succes sat en debat i gang om piger og drenges valg af uddannelse og job både på skoler og i de enkelte familier.

Et nyt forskningsprojekt fra Handelshøjskolen i Aarhus dokumenterer, at virksomheder, der fokuserer på ligestilling og ligeløn, tiltrækker og fastholder flere højtuddannede kvinder end andre virksomheder. Det er meget positivt og burde være et klart incitament for alle virksomheder til at arbejde med at fremme ligestilling, særligt når det tages med i betragtning, at kvinderne udgør en stadig større del af den højtuddannede arbejdsstyrke.

Regeringen har også afsat ekstra midler til at forstærke indsatsen for at hjælpe kvindelige iværksættere, blandt andet ved at forbedre rådgivningen og ved en generel forbedring af ordningen om kom-i-gang-lån. Under halvdelen af de kvindelige indvandrere er i dag i beskæftigelse. Til gengæld er en større andel af dem iværksættere, end det er tilfældet for danske kvinder. Det skal vi støtte, og flere skal opmuntres til at starte selv.

Generelt er både beskæftigelsesfrekvensen og uddannelsessituationen for danskere med invandrerbaggrund forbedret væsentligt de senere år. Fra 2002 til 2006 er andelen af unge kvinder mellem 16-24 år fra ikke-vestlige lande, der er i gang med en ungdomsuddannelse, steget med 5 procentpoint. Andelen af unge mænd mellem 16-24 fra ikke-vestlige lande, der tager en ungdomsuddannelse er også steget, dog kun med 2 procentpoint. Blandt de mandlige efterkommere alene, er andelen imidlertid også steget med 5 procentpoint.

Utraditionel vejledning

I Århus Kommunes Beskæftigelsesforvaltning har man arbejdet målrettet med at forbedre erhvervsvejledningen, så unge ledige i højere grad bliver informeret om uddannelses- og jobveje, der er utraditionelle i forhold til deres køn. Det handler ofte om at stille dem de utraditionelle spørgsmål. »Jeg spørger for eksempel kvinder, hvad ville du vælge, hvis du var en mand?«, siger projektmedarbejder Caroline Bjerg. Det sætter gang i nye tanker, og erfaringen i Århus er, at unge

generelt er meget motiverede for at se nye muligheder på arbejdsmarkedet. Helt konkret har kønsmainstreaming af vejledningsindsatsen resulteret i, at flere er kommet i beskæftigelse i job, de ikke før vejledningen havde forestillet sig, de kunne eller ville have.

Kønsmainstreaming

I 2007 vedtog Styregruppen for det tværministerielle kønsmainstreamingprojekt en ny handlingsplan for kønsmainstreaming, der løber fra 2007-2011. Ligesom indsatsen for at få flere kvinder i ledelse ikke alene drejer sig om gøre det »for kvindernes skyld«, så drejer arbejdet med kønsmainstreaming i staten sig ikke alene om at gøre noget »for ligestillingens skyld«. Det er også sund fornuft, der giver en mere målrettet ressourceanvendelse og en bedre lovkvalitet.

I 2008 er målet i handlingsplanen, at alle ministerier udarbejder en plan og konkrete mål for kompetenceopbygning. Planen skal løbe frem til 2011 og indeholde beskrivelser af, hvordan planen skal implementeres i egen organisation og institutioner. I 2009 udvikles et e-learning værktøj, som skal bidrage til, at medarbejdere og chefer er i stand til at se kønsmæssige problemstillinger og ligestillingsmæssige udfordringer i regeringens politik og indsatser. I 2009 afleverer ministerierne igen ligestillingsrapporter til minister for ligestilling, og Styregruppen for det tværministerielle kønsmainstreamingprojekt gør herefter status på resultaterne i forhold til målene i handlingsplanen.

Kønsmainstreaming bidrager til at sætte fokus på uudnyttede potentialer og kvaliteten i det, som det offentlige leverer. Ligestilling og kvalitet i den offentlige sektor går altså hånd i hånd.

MINISTERIERNES LIGESTILLINGSMÅL

Beskæftigelsesministeriet

- Lønforskelle mellem kvinder og mænd skal reduceres. Bl.a. skal store virksomheder siden 1. januar 2007 udarbejde en kønsopdelt lønstatistik.
- Det kønsopdelte arbejdsmarked skal nedbrydes. Beskæftigelsesministeriet samarbejder med en række parter om udarbejdelsen af en virksomhedsguide, der skal vise virksomhederne, hvordan man kan arbejde med at nedbryde det kønsopdelte arbejdsmarked.
- Forskelsbehandling skal fjernes.
- Sammenhængen mellem arbejds- og familieliv skal forbedres.
- Der skal ske en tæt overvågning af kvinder og mænds situation på arbejdsmarkedet, for at være i stand til at tage nye initiativer ved behov. Det sker bl.a. gennem en systematisk gennemgang af kønsperspektivet i lovforslag på ministerområdet for at give overblik over de ligestillingspolitiske konsekvenser.

Økonomi- og Erhvervsministeriet

- Der vil blive sat særskilt fokus på at øge andelen af kvinder i råd og nævn.
- Budgetposter vil blive vurderet for deres ligestillingsmæssige konsekvenser.
- Kvinder med indvandrerbaggrund skal tilskyndes til at arbejde, få uddannelse, opnå økonomisk uafhængighed og deltage i idræts- og foreningslivet. Regeringen vil også forstærke indsatsen for at hjælpe kvindelige iværksættere med indvandrerbaggrund, blandt andet ved at
- forbedre rådgivningen og ved en generel forbedring af ordningen om kom-i-gang-lån i form af, at maksimumbeløbet hæves fra 500.000 kroner til 1.000.000 kroner.
- Ministeriet vil oprette en intern koncernarbejdsgruppe, der kan komme med idéer til, hvordan ministeriet kan fremme ligestilling herunder andelen af kvindelige ledere i koncernen.
- Koncernen vil gennemføre en vurdering af ligestillingsmæssige konsekvenser i forbindelse med udarbejdelse af lovforslag. Videre vil vi sætte større fokus på balancen mellem arbejdsliv og privatliv i alle ministeriernes enheder. Også koncernens rekrutteringsproces vil blive underkastet

en mere detaljeret ligestillingsanalyse.

- Der vil i forbindelse med kommende revision af koncernpersonalepolitikken blive formuleret ligestillingspolitiske retningslinjer.

Forsvarsministeriet

- Der skal flere kvinder i forsvaret. Der skal sættes ind både i forhold til rekruttering og fastholdelse, og der skal støttes op om netværksdannelsen blandt kvinder i forsvaret.
- Der skal flere kvinder i ledelse i forsvaret. Forsvarschefen er bl.a. ambassadør i DI og minister for ligestillings ambassadørkorps for flere kvinder i ledelse.
- Der skal arbejdes på at øge antallet af kvinder i internationale missioner, og FN's Sikkerhedsrådsresolution 1325 om kvinder, fred og sikkerhed skal implementeres.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

- Der skal formuleres en mangfoldighedspolitik på innovationsområdet med det formål at øge mangfoldigheden og dermed innovationskraften i det danske samfund.
- Innovationspolitikken skal kønsmainstreames gennem InnovationDanmark 2007-2010.
- Der skal flere kvinder i forskning og mere fokus på kvindelige forskertalenter.
- De borgerrettede hjemmesider skal kønsmainstreames, så de appellerer til begge køn.
- Der skal flere kvinder i ingeniørfaget. Der er bl.a. igangsat en kampagne i samarbejde med Undervisningsministeriet, Ingeniørforeningen i Danmark og Dansk Industri.
- Der skal fokus på lederudvikling for kvinder på universiteterne. Der er bl.a. sat initiativer i gang på Handelshøjskolen i Aarhus og på Københavns Universitet.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

- Der skal fokus på at fremme ligestilling mellem kønnene i landdistriktsprogrammet og oplysninger om køn skal indarbejdes i programmet.
- Der skal flere kvinder i beslutnings- og rådgivningsfora på landbrugsområdet.
- For at udnytte innovationskraften og fastholde liv på landet, arbejder Fødevareministeriet inden for sit ressort for at mindske kønsopdelingen på landbrugs- og fiskeriområdet.
- Begge køn skal sikres en målrettet og effektiv information om fødevarerens sikkerhed og sunde kostvalg, og der skal indhentes mere viden om forskellene mellem kvinder og mænd på ernæringsområdet, så indsatsen kan få størst mulig virkning på målgrupperne.
- Kampagner og kommunikationsindsatser på landbrugsområdet skal kønsmainstreames.
- Det skal sikres, at fordelingen af forskningsmidler er upåvirket af køn.

Finansministeriet

- Staten anser mangfoldighed blandt medarbejdere og ledere som en nødvendighed for en effektiv opgaveløsning. Alle har noget særligt at bidrage med uanset køn, alder, familiemæssig status, uddannelsesbaggrund, erhvervs erfaring, etnisk oprindelse, arbejdsevne eller andre forskelle.
- Der skal være flere kvindelige ledere i staten. Der er etableret et mentorprogram for at øge andelen af kvindelige ledere.

Kirkeministeriet

- Det skal sikres, at folkekirken ved rekruttering af ansatte henvender sig til både mænd og kvinder, så begge køn tiltrækkes ligeligt til folkekirken.
- Der skal arbejdes for en ligelig kønsfordeling blandt ansatte på det folkekirkelige område, og en lige kønsfordeling blandt præster skal sikres. Der uddannes i dag flere kvinder end mænd fra teologistudiet, så der skal arbejdes for, at præstegeringen er attraktiv for både kvinder og mænd.
- Der skal arbejdes for en lige kønsfordeling blandt provster. Det skal undersøges, hvorfor så få kvindelige præster søger provstestillinger.

- Ministeriets kommunikation i forhold til Menighedsrådsvalg i 2008 skal kønsmainstreames, og det skal undersøges, hvordan valg- og kampagnemateriale kan udformes, så det tiltrækker både kvinder og mænd, samt om kvinder og mænd har lige adgang til information om valget.

Skatteministeriet

- Det skal sikres, at der i forbindelse med politikudvikling og lovgivning knyttes betragtninger om ligestillingsmæssige konsekvenser.
- Kønsopdelt data skal anvendes og fortolkes, og lovmodellen på skatteområdet skal videreudvikles, så de (afledte) økonomiske konsekvenser af skattepolitiske lovforslag/lovgivning kan belyses fra et ligestillingsperspektiv.
- Ligestilling skal indtænkes i alle SKATs kampagner og strategier, der lægger vægt på holdningsbearbejdning i forhold til borgere og virksomheder.

Klima- og Energiministeriet

- Klima- og Energiministeriet er stadig i etableringsfasen, hvorfor arbejdet med kønsmainstreaming er i en startfase. Der vil i den nærmeste fremtid blive igangsat et arbejde med henblik på at identificere kerneområder i ministeriets ressort, hvorigennem ligestilling hensigtsmæssigt kan fremmes.

Statsministeriet

Statsministeriet har vedtaget en mangfoldighedspolitik, der gælder på ministerområdet. I mangfoldighedspolitikken er der fokus på følgende ligestillingsmål:

- Fortsat fokus på kønsnæssig balance ved nyansættelser i såvel ledelse som medarbejdergruppen.
- Fortsat fokus på lige adgang til kompetenceudvikling, der til enhver tid afspejler den kønsnæssige sammensætning af medarbejderstaben.
- Fortsat fokus på arbejdstilrettelæggelse, således at den tilgodeser en passende balance mellem arbejdsliv og familieliv.
- Fortsat fokus på høj prioritering af viden og information om barselsreglerne og mænds mulighed for at tage barsel, samt fokus på at skabe gode rammer for mænds mulighed for at tage barselsorlov.

Kvinder og innovation

En ny rapport fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen viser, at virksomheder med en blandet kønsnæssig medarbejdersammensætning er mere innovative. Kun ca. 25 % af de ansatte i den gennemsnitlige private danske virksomhed er kvinder. Forskernes beregninger viser, at virksomheder med 40 % kvindelige ansatte har mere end dobbelt så stor sandsynlighed for at have lanceret et nyt produkt eller en ny ydelse i perioden 2003-2005 som den gennemsnitlige virksomhed med kun 25 % kvinder. Virksomheder med en ligelig fordeling af kvinder og mænd er med andre ord langt bedre til at udvikle nye produkter og serviceydelser. Analysen siger dog ikke noget om, at det er på grund af de flere kvinder, at de pågældende virksomheder er mere innovative.

Forsknings- og Innovationsstyrelsens rapport »Innovation og mangfoldighed – ny viden og erfaringer med medarbejderdreven innovation«, oktober 2007.

LIGESTILLING ER FOR ALLE – FRA TOP TIL BUND I SAMFUNDET

Der er grupper af mennesker i Danmark, der sjældent opdager, at vi er et mulighedernes samfund, og at ligestilling er en grundlæggende værdi. Det har de ikke ressourcer eller overskud til. Står man uden det sociale overskud til at komme igennem hverdagen, så kommer kampen om at ændre fastlåste kønsroller ikke forrest i køen. Derfor er det afgørende, at vi sætter ind for at hjælpe de

mennesker. Det er vigtigt for os alle sammen, at der ikke er grupper i befolkningen, som står udenfor eller har svært ved at leve op til det moderne globaliserede samfunds mange krav. Ligestilling skal gælde for alle. Fra top til bund i samfundet og uanset baggrund.

Mål for minister for ligestilling

- Vold mod kvinder og børn skal begrænses yderligere og endnu flere danskere skal anerkende budskabet om, at vold er uacceptabelt.
- Handel med mennesker skal forebygges gennem styrket internationalt samarbejde, og der skal sikres hjælp og støtte til ofrene.
- Kommunernes indsats for at fremme ligestilling skal kvalificeres og forbedres.
- Debatten om ligestilling og lige muligheder, der blev sat i gang under EU's år for lige muligheder for alle 2007, skal fortsætte med særlig fokus på drenge og piger på folkeskolens ældste klassetrin.

Lovgivning

Generelt er lovgivningen på ligestillingsområdet på plads i Danmark. Her har vi længe haft en lovgivning, der sikrede ligebehandling af kvinder og mænd både på og udenfor arbejdsmarkedet. EU vedtog i 2004 et ligestillingssdirektiv. I 2007 blev dette direktiv implementeret i lov om ligestilling af kvinder og mænd. I 2008 vil det reviderede ligebehandlingsdirektiv fra 2006 blive implementeret i dansk lovgivning med ændringer i ligelønsloven. Det betyder, at vi nu har klare og enslydende definitioner for direkte og indirekte forskelsbehandling og for chikane og sexchikane. Desuden er der godtgørelsesregler i alle ligestillingslove.

Efter ligestillingsloven skal ressortministrene indberette den påtænkte sammensætning af offentlige råd, nævn og udvalg til minister for ligestilling inden beskikkelse af medlemmerne finder sted. I 2007 er kvindeandelen på baggrund af disse indberetninger beregnet til 42 %. I 2006 var kvindeandelen 41 %.

Regeringen vil i 2008 arbejde for, at også interesseorganisationer m.fl. indstiller flere kvinder til offentlige råd og nævn.

EU's år for lige muligheder for alle 2007

På EU-plan er der sket fremskridt for at fjerne forskelsbehandling og fremme lige muligheder for alle, men der er stadig meget, som kan forbedres. Derfor blev 2007 udpeget til »Det Europæiske År for Lige Muligheder for Alle«. Året handlede om at øge kendskabet til lovgivning, politikker og lige muligheder for alle uanset alder, handicap, køn, race, religion eller seksuel orientering.

I Danmark har der året igennem været afholdt en bred vifte af forskellige initiativer og aktiviteter, som har skabt dialog om ligestilling og lige muligheder for alle. Året har blandt andet budt på teater, film, bøger, postkort, koncerter, spil og foredrag. Styregruppen for året i Danmark valgte at rette året særligt mod børn og unge. Tre budskaber kendetegnede året: 1. Det, der tæller, er hvad du kan, 2. Forskellighed betaler sig og 3. Kend din ret og respektér andres. På baggrund af de tre budskaber er der udviklet debat- og undervisningsmateriale, et interaktivt mangfoldighedsspil og afholdt dialogmøder med unge i folkeskolens ældste klasser. Udvalgte skoleklasser blev udnævnt til »mangfoldighedsambassadører«, og der blev udviklet ambassadørkit, som de unge kan bruge til at sætte en debat i gang om ligestilling og lige muligheder i hjemmet eller på skolen.

Budskaberne og materialet fra året vil fortsat blive udbredt i 2008. Desuden vil minister for ligestilling tage initiativ til at samle den gruppe af ministerier og organisationer (27 i alt), der udgjorde styregruppen for EU's år for lige muligheder for alle, så alle aktører fortsat føler sig ansvarlige for at fremme lige muligheder for alle. Selvom året er slut, så fortsætter arbejdet.

Vold og handel med mennesker

I 2004 blev der for første gang præsenteret et samlet overblik over omfanget af vold og seksuelle overgreb mod kvinder i Danmark. I 2007 blev disse tal opdateret, og der er både gode og dårlige nyheder. Partnervold mod kvinder er faldet. I 2004 blev det skønnet at ca. 42.000 kvinder årligt udsættes for partnervold. I 2007 er det skønsmæssige omfang nu ca. 28.000 kvinder. Det er en meget klar tendens. Desværre er den samlede vold mod kvinder steget fra ca. 65.000 til ca. 70.000 tilfælde årligt. Både i hjemmet, på arbejdspladsen og andre steder risikerer mange kvinder fortsat at blive udsat for vold. Det er uacceptabelt.

I 2008 vil regeringen derfor fortsat styrke indsatsen mod vold i hjemmet. Indsatsen skal ikke kun fokusere på de voldsramte kvinder, men også på den voldelige ægtefælle og børnene. Regeringen vil blandt andet indføre ret til en familierådgiver for kvinder med børn på krisecentre. Samtidig skal det sikres, at børn på krisecentre modtager undervisning og lektiehjælp. På arbejdsmarkedet er en indsats mod vold også blevet gjort til en del af regeringens samlede indsats for et forbedret psykisk arbejdsmiljø.

For første gang er der også i 2007 udarbejdet en rapport med tal og statistik over omfanget af vold mod mænd. Mænd udsættes ikke overraskende oftere for vold end kvinder. 89.000 mænd udsættes årligt for vold, heraf er langt størstedelen vold på gaden el.lign. Det skønnes dog, at 8.000 mænd årligt udsættes for partnervold, heraf 2/3 fra en mandlig partner. Det er flere end tidligere antaget. Det er vigtigt, at voldsramte mænd – på samme måde som voldsramte kvinder – bliver klar over de eksisterende muligheder for få hjælp og vejledning til at komme ud af volden. Et vigtigt aspekt er, at voldsudsatte mænd – i modsætning til voldsudsatte kvinder – ikke rapporterer om hyppigere psykiske og fysiske helbredsproblemer end ikke-voldsudsatte mænd. Det lader dermed ikke til, at voldsramte mænd har de samme langvarige negative følgevirkninger af volden som voldsramte kvinder.

Der vil i 2008 også blive iværksat en landsdækkende kampagne for at uddanne fagfolk på både chef- og medarbejder-niveau. Særligt frontpersonalet skal være endnu bedre rustet til at håndtere problemer med vold i familien. En større oplysningskampagne skal samtidig sikre, at etniske minoritetskvinder ved, hvor de kan få støtte og rådgivning, hvis de udsættes for vold i familien.

I 2007 vedtog minister for ligestilling, integrationsministeren, justitsministeren og udviklingsministeren i fællesskab en ny handlingsplan til bekæmpelse af handel med mennesker. Handlingsplanen løber fra 2007-2010. Samtidig med handlingsplanen fremlagde justitsministeren og Rigspolitiet i efteråret 2006 en strategi for en styrket politimæssig indsats mod prostitutionens bagmænd. Alle, som identificeres som ofre for menneskehandel, skal have de rette tilbud om støtte og hjælp. En hjælp som kan afhjælpe deres akutte situation, og som kan medvirke til, at ofrene får mulighed for en ny start. Menneskehandel skal forebygges ved bl.a. at forbedre det internationale samarbejde, øge befolkningens viden og begrænse efterspørgslen.

Som en af hjørnestenene i handlingsplanen er Center mod Menneskehandel blevet etableret. Centret skal bl.a. – i samarbejde med de sociale organisationer – koordinere indsatsen i hele landet, styrke den sociale indsats med mødesteder, kvalificere støtten til ofre for menneskehandel og producere viden om området. Med handlingsplanen styrkes også den politimæssige indsats overfor bagmænd, det tværsektorielle samarbejde forbedres, det internationale samarbejde styrkes, og ofre for menneskehandel har mulighed for at få tildelt en refleksionsperiode på op til 100 dage. Refleksionsperioden skal bruges til at forberede udlændingens hjemsendelse. Den forberedte hjemsendelse dækker over tilbud om psykologisk, juridisk og socialpædagogisk hjælp samt sundhedsfremmende behandling, som gives under udlændingens ophold i Danmark. Derudover omfatter tilbuddet, at udlændingen – når det er muligt – modtages af en organisation i hjemlandet, som med en række tilbud kan hjælpe den pågældende med at starte en tilværelse dér.

En indgang for klager over forskelsbehandling

Regeringen vil forbedre klagemulighederne for blandt andet ældre, personer med handicap og homoseksuelle ved at samle alle klager om forskelsbehandling i ét nævn Ligebehandlingsnævnet. Det nuværende Ligestillingsnævn, hvor borgere kan klage over forskelsbehandling på grund af køn bliver en del af Ligebehandlingsnævnet. Borgerne skal dermed fremover kun klage ét sted. På den måde kommer nævnet også til at kunne tage højde for eventuel forskelsbehandling på grund af flere årsager. Eksempelvis hvis man er kvinde og handicappet og oplever forskelsbehandling på baggrund af begge diskriminationskriterier. Regeringens lovforslag om etableringen af Ligebehandlingsnævnet vil blive behandlet i Folketinget i 2008.

De ti bedste kommuner/regioner

- Nyborg Kommune
- Århus Kommune
- Københavns Kommune
- Fredericia Kommune
- Furesø Kommune
- Vejle Kommune
- Ballerup Kommune
- Esbjerg Kommune
- Region Hovedstaden
- Køge Kommune

Ligestilling er både nationalt, regionalt og lokalt

I efteråret 2007 har både staten, regionerne og kommunerne indberettet deres lovpligtige ligestillingsredegørelser til minister for ligestilling. Resultaterne er offentliggjort på den fælles webportal www.ligestillingidanmark.dk. Her kan man på et let læseligt og overskueligt danmarkskort se, hvor mange og hvilken slags initiativer regionerne og kommunerne tager for at fremme ligestilling.

På mange forvaltningsområder er der forskel på mænd og kvinder, piger og drenges muligheder, vilkår og behov. Fra rygevaner til karrierevalg – kønnet betyder noget. Af den grund påvirker den samme politiske beslutning ofte de to køn forskelligt. Det er ikke et ligestillingsproblem i sig selv, men det kan det meget let blive, hvis beslutninger blindt bygger på vanetænkning og traditionelle forestillinger om køn. Derfor er det vigtigt, at kommuner og regioner er bevidste om kønsaspektet og undersøger hvilke borgere, der har fordele og ulemper ved en beslutning.

Redegørelserne fra kommuner og regioner fra 2007 viser, at der er lang vej til, at kønsmainstreaming bliver en fast del af kommuner og regioners forvaltning. Men redegørelserne viser også, at der både er gode erfaringer og overbevisende resultater at høste for kommuner og regioner, som arbejder bevidst med ligestilling.

De nye og større kommuner står med nye udfordringer og endnu flere opgaver, der har indflydelse på kvinder og mænds hverdag. For at kvalificere kommunerne til at arbejde mere og bedre med ligestilling holdt minister for ligestilling konference for politikere, ledere og medarbejdere i kommunerne i januar 2008. Her blev der også lanceret to nye kønsmainstreamingsværktøjer til kommunerne. Et værktøj til at kønsmainstreame beslutninger i byråd og kommunalbestyrelser og et værktøj til at kønsmainstreame kommunale data og statistik. Værktøjerne er udviklet og testet i samarbejde med Københavns og Århus kommuner. De vil være tilgængelige på portalen www.ligestillingidanmark.dk, så kommuner og regioner fremover har én samlet indgang til alt, hvad der handler om ligestilling.

Erfaringerne fra arbejdet med kønsmainstreaming i staten viser, at det i høj grad betaler sig at arbejde målrettet med de konkrete kønsmainstreamingsværktøjer. De erfaringer skal nu videreføres i regioner og kommuner.

Ligestilling er også internationalt

Det internationale ligestillingsarbejde har en høj prioritet, både fordi Danmark har meget at byde på i internationale sammenhænge, men også fordi den internationale udvikling er med til at præge det danske arbejde. I nordisk sammenhæng er der i arbejdsprogrammet 2006-2010 fokus på temaerne køn og magt, køn og ungdom og køn og kultur, hvilket passer fint sammen med de danske prioriteter om bl.a. at nedbryde kønsstereotyper blandt børn og unge og sætte fokus på kvinder i kommunalpolitik. I EU er der i Europa-Kommissionens arbejdsprogram for 2008 lagt særlig vægt på sammenhængen mellem familie- og arbejdsliv. Danmark arbejder aktivt for, at ligestilling får en fremtrædende plads i europæiske udspil på dette område.

I FN-regi er Danmark blandt de stærkeste fortalere for at styrke ligestilling og kvinders rettigheder og muligheder, ikke mindst med fokus på fremme af kvinders seksuelle og reproduktive rettigheder. Det er et langt, sejt træk for at forbedre livsvilkårene for kvinder i udviklingslandene, men netop ligestilling og kvinders muligheder i det internationale udviklings samarbejde er en prioritet for den danske regering. I strategien »Ligestilling i dansk udviklingsbistand« understreges Danmark forpligtelse til internationalt og nationalt at arbejde for at fremme ligestilling, og både i det bistandspolitiske samarbejde og i Danmarks aktive og målrettede deltagelse i det normsættende arbejde i FN prioriteres fremme af ligestilling og kvinders rettigheder. Danmark ser fremme af ligestilling som et mål i sig selv, men også som et middel til at opnå andre udviklingsmål. Danmark har bl.a. taget initiativ til en international kampagne til fremme af FN's 2015 mål nr. 3 om fremme af ligestilling og kvinders muligheder.

MINISTERIERNES LIGESTILLINGSMÅL

Velfærdsministeriet

- Alle former for sociale, boligsociale og familieretlige indsatser skal tilgodeses både kvinder og mænd, piger og drenge og må ikke begrænse det enkelte menneskes muligheder og frie valg. Velfærdspolitikken skal bidrage til at fremme ligestilling i samfundet.
- Velfærdsministeriet har sat konkrete ligestillingsmål på en række udvalgte områder:
- I forbindelse med hjemløsestrategien er den ligestillingsmæssige udfordring at sørge for, at især udsatte mænd f.eks. får tilbud, der »kompenserer« for deres (i forhold til kvinder) manglende evne til at etablere og vedligeholde netværk og til at føre en ikke-voldelig dialog med myndighederne.
- Der skal særligt fokus på unge, enlige mødre for at sikre lige muligheder for alle børn og unge. Unge mødre skal have de samme muligheder for at opnå kompetencegivende uddannelse og adgang til arbejdsmarkedet som andre unge.
- Der skal sikres større kendskab til kønsspecifikke problemstillinger i ældreplejen, så initiativer på ældreområdet i højere grad målrettes til gavn for borgerne.
- Andelen af mænd ansat i social- og sundhedssektoren skal øges.
- Nøgletal på Velfærdsministeriets område skal kønsopdeles.

Transportministeriet

- I 2008 skal der udarbejdes kønsopdelt talmateriale for at sikre viden om kvinder og mænds eventuelt forskellige behov og adfærdsmønstre inden for transportområdet.
- Ligestilling skal indtænkes ved udarbejdelse af informationsmateriale om transport til kvinder og mænd for at undgå fastholdelse af stereotype kønsrollemønstre.

Miljøministeriet

- Formidling og dialog med borgere skal tilrettelægges, så den når begge køn. Miljøministeriet vil

arbejde for at kampagner, oplysning og anden kommunikation tager højde for kønsperspektivet, som en naturlig del af et mangfoldighedsperspektiv.

- Naturaktiviteter og fritidstilbud skal tage højde for et mangfoldighedsperspektiv, og de samlede tilbud skal rette sig mod både drenge/mænd og piger/kvinder. De fritidsaktiviteter og ydelser som Miljøministeriet udbyder skal tage højde for begge køns behov.

Justitsministeriet

- Det skal sikres, at ministeriet, med henblik på at bidrage til mere ligestilling i samfundet, er fuldt opmærksom på køns- og ligestillingsperspektivet i forbindelse med varetagelsen af ministeriets opgaver.
- Udviklingen i kvinders kriminalitet i forhold til mænds kriminalitet skal undersøges.
- Straffen for ulovlig tvang ved ægteskaber skal skærpes. Justitsministeren har i 2008 fremsat lovforslag om dette.
- Det skal undersøges, hvordan forholdene for kvindelige indsatte kan forbedres, og der skal skabes mere viden om kvinders behov i danske fængsler.
- Kønsrelaterede problemstillinger skal indarbejdes i indsatsen mod æresrelaterede forbrydelser og i indsatsen mod prostitutionens bagmænd bl.a. i forbindelse med uddannelsen af politibetjente.
- Det skal undersøges, hvordan der kan komme flere kvindelige ansøgere til international tjeneste for bl.a. at leve op til målsætningerne i FN's Sikkerhedsrådsresolution 1325 om kvinder, fred og sikkerhed.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

- Inden for ressortområdet skal det sikres, at indsatser og services på sundhedsområdet tilgodeser både mænd og kvinder. Intentionen med ligestillingspolitikken er at sikre lige muligheder for mænd og kvinder, piger og drenge med respekt for forskelligheden og for det enkelte menneskes personlige valg.
- Afdelingerne skal i deres policyarbejde, i det lovforberedende arbejde, i udredninger og analyser og i øvrigt ved tilvejebringelse af datagrundlag som beslutningsgrundlag søge at tilgodese behov og forskelle hos mænd og kvinder, piger og drenge. Herved sikres det, at arbejdet på ministeriets ressortområde fremmer ligestilling samtidig med, at det er med til at målrette indsatserne, fordi målgruppen bliver langt mere klar og skarpt defineret med kønsopdelte data, så det sikres, at ressourcerne bliver anvendt der, hvor behovet er størst.

Udenrigsministeriet

- Kvinder og ligestilling er og vil fortsat være et tværgående hensyn i dansk udviklingssamarbejde. Udenrigsministeriet har for at styrke ligestillingsperspektivet etableret et Team Gender og udpeget Gender Focal Points i alle enheder både ude og hjemme, og der skal årligt rapporteres om integrering af ligestilling og om særlige aktiviteter til fremme af kvinders muligheder i bistandssamarbejdet.
- Ligestilling og kvinders muligheder skal indgå som centralt element i arbejdet med erhvervsinstrumenter i udviklingsbistanden (eksempelvis programmerne »Business to Business« og »Offentlige-Private Partnerskaber«). Nogle af prioriteterne er eksempelvis flere kvinder i arbejde og støtte til kvindelige entreprenører i Afrika.
- En international kampagne, der skal styrke opnåelse af FN's 2015 mål nr. 3 om fremme af ligestilling og kvinders muligheder, begynder i 2008 på dansk initiativ og under dansk ledelse.
- Danmark vil fortsat være i front for at fremme gennemførelsen af FN's Sikkerhedsråds resolution 1325 om kvinder, fred og sikkerhed. Den danske handlingsplan til gennemførelse af resolution 1325 er revideret og bliver offentliggjort i 2008. Planen fokuserer bl.a. på øget deltagelse af kvinder – på alle niveauer – i konfliktforebyggelse og fredsprocesser.

- Bistanden til fremme af ligestilling og kvinders rettigheder og muligheder vil blive fordoblet i 2008-2010.
- Ligestilling og kvinders rettigheder skal indgå som integreret del af Udenrigsministeriets arbejde med public diplomacy (offentlighedsdiplomati). Dvs. ambassadernes målrettede og opsøgende indsats overfor meningsdannere og beslutningstagere i udlandet med det formål at styrke opfattelsen af Danmark og sikre varetagelsen af danske interesser internationalt.

Hermed slutter redegørelsen.
